Ulkoasiainministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2017-01280

POL-30 Nissinen Matti(UM) 15.11.2017

Asia
Ulkoasiainneuvosto 13.11.2017

Kokous
13.11.2017

Jäsenmaat jakoivat tarpeen vahvistaa EU-AU-kumppanuutta laajalla agendalla, mantereiden yhteisiin haasteisiin vastaamiseksi. Tarvetta käsitellä väestönkasvuun, nuorisotyöllisyyteen ja talouskasvuun liittyviä kysymyksiä ja lisätä investointeja nuorisoon, sekä erityisesti naisten ja tyttöjen koulutusmahdollisuuksia painotettiin. Haasteiden ohella Afrikan potentiaali Euroopalle mm. taloudessa ja kaupassa huomioitiin. Muuttoliikkeen ohella myös turvallisuusaiheiden tärkeys, erityisesti Sahel ja G5-asevoimat, nousivat keskustelussa. Afrikan omistajuutta ja suhteiden vastavuoroisuutta korostettiin. Huippukokouksen konkreettisten lopputulosten ja seurannan, ml. poliittisen tason seurantamekanismien tärkeyttä huippukokousten välissä painotettiin.

Todettiin EU:n strategiseen viestintään tarvittavan lisäresursseja. Painotukset informaatiovaikuttamisen torjunnan ja positiivisen EU-narratiivin sekä alueellisten painopisteiden välillä vaihtelivat. Kaikkia EU:n ulkosuhdehallinnon kolmea Task Forcea (itä, etelä, Länsi-Balkan) on vahvistettava; jäsenmaiden tukea toivotaan sekä Euroopan parlamentin esittämän lisärahoituksen hyväksymiseksi budjettineuvotteluissa että lisäasiantuntijoiden sekondeerauksia. Muistutettiin informaatiovaikuttamista käytettävän paitsi kumppanimaita vastaan, myös EU:n sisällä yhtenäisyyden ja jäsenmaiden demokraattisten instituutioiden uskottavuuden horjuttamiseksi. Muutamissa puheenvuoroissa korostettiin strategisen viestinnän toimien koordinoimista osana laajempaa hybridiuhkiin varautumista.

Kokouksen yhteydessä 23 jäsenmaata allekirjoitti ilmoituksen pysyvästä rakenteellisesta yhteistyöstä (PRY). Tämän jälkeen ulko- ja puolustusministereiden yhteislounaalla pidettiin lähinnä lyhyitä juhlapuheita. Korostettiin ilmoituksen historiallista merkitystä ja todettiin PRY:n tuovan unioniin uuden turvallisuuden ja puolustuksen kulttuurin. Korkea edustaja Mogherini sekä Saksan ja Ranskan johdolla muodostettu jäsenmaiden ydinryhmä saivat tunnustusta. Laajalti todettiin, että vaikka yksi virstanpylväs on saavutettu, on työtä jatkettava.

Tärkeä seuraava askel on PRY-projektien määrittely. Painotettiin EU:n ja Naton yhteistyön merkitystä sekä PRY:n ja puolustusrahaston yhteyttä. Moni jäsenmaa nosti esiin myös siviilikriisinhallinnan merkityksen osana laajempaa yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kokonaisuutta.

Kokouksen avaus

Kokouksen avauksessa esillä olivat Iranin ydinohjelmasopimus (JCPOA), Libanon, Myanmar sekä EU-Keski-Aasia-ministerikokous.

EU-Afrikka-suhteet, huippukokousvalmistelut

Saatiin tilannekatsaus Norsunluurannikolla 29.–30.11. järjestettävän huippukokouksen valmisteluihin. Keskustelussa todettiin huippukokousvalmisteluiden nytkähtäneen lopultakin eteenpäin. Kutsut on lähetetty ja huippukokouksen sovittu jakautuvan neljään istuntoon (rauha ja turva, hyvä hallinto, investoinnit ja koulutus sekä muuttoliike ja liikkuvuus). Toivottiin, että nuorten osallistuminen huippukokoukseen olisi aiempia huippukokouksia laajempaa. Ymmärrettiin, että muuttoliike on hallitseva aihe monen maan kansallisella agendalla, mutta toivottiin EU:n kykenevän osoittaa Afrikalle olevansa kiinnostunut laajasta kumppanuudesta, yhteisiin haasteisiin vastaamiseksi. Jäsenmaihin vedottiin, että ne katsoisivat muuttoliikettä laajasta näkökulmasta, ei pelkästään Afrikasta Eurooppaan suuntautuvan muuttoliikkeen näkökulmasta, vaan myös Afrikan sisäiseen muuttoliikkeen ja globaaliyhteistyön näkökulmasta. EU:n ja AU:n yhteisymmärryksellä voi olla valtava merkitys YK:n global compact -työlle.

Keskustelussa muistutettiin EU:n ja Afrikan välisissä suhteissa sitten edellisen 2014 huippukokouksen tapahtuneista muutoksista ja painotettiin tarvetta saada kokouksesta ulos konkreettisia päätöksiä, ei pelkästään julistuksia. Huippukokous luo suuria odotuksia, erityisesti nuorille, jotka tulee huippukokouksen jälkeen täyttää. Tavoitteena on sopia joukosta yhteisiä lippulaiva-aloitteita. Väestönkasvu vaatii 15–20 miljoonan työpaikan luomista Afrikkaan joka vuosi, työpaikkoja syntyy tällä hetkellä vain noin 3 miljoonaa vuosittain. EU:n uusi ulkoisten investointien väline vastaa tähän tarpeeseen. Huippukokouksen yhteydessä järjestettävä bisnesfoorumi on keskeinen, se keskittyy erityisesti nais- ja nuorisoyrittäjiin, uusiutuviin energianlähteisiin, maatalouteen ja digitalisaatioon.

Jäsenmaat jakoivat näkemyksen tarpeesta vahvistaa EU-AU-kumppanuutta laajalla agendalla, yhteisiin haasteisiin vastaamiseksi. Tarve käsitellä väestönkasvuun, nuorisotyöllisyyteen ja talouskasvuun liittyviä kysymyksiä nousi suurimmassa osassa puheenvuoroja. Talouskehityksen ja työpaikkojen luomisen välttämättömyys tunnustettiin. Puheenvuoroissa korostettiin haasteiden ohella Afrikan potentiaalia. Eräissä puheenvuoroissa korostettiin Afrikan merkitystä EU:n ja koko maailman tulevaisuudelle ja nähtiin, että EU-maiden tulisi vähentää kahdenvälisten intressiensä ajamista ja sen sijaan investoitava yhteisiin EU-toimiin, mikäli se haluaa kilpailla muiden kanssa. Afrikan nousua, jota on odotettu, ei ole vielä tapahtunut ja viitattiin mantereen heikkoon teollistumiseen, arvoketjujen heikkouteen, korruptioon ja vähäiseen korkean teknologian käyttöön, mutta nähtiin silti Afrikan talouden ja keskiluokan kasvun valtavana mahdollisuutena Euroopalle. Esteenä Afrikan taloudelliselle nousulle nähtiin

oikeusvaltion puutteet. EU ei voi luoda työpaikkoja Afrikkaan, vaan tukea Afrikkaa työpaikkojen luomisessa.

Investointeja nuorisoon, sekä erityisesti naisiin ja tyttöihin painotettiin. Naisten täyden ja tasavertaisen mahdollisuuden koulutukseen ja taloudellisiin mahdollisuuksiin todettiin olevan kriittisen tärkeää niin yhteiskunnalliselle kuin talouskehitykselle. Lisääntymisterveyden tärkeyttä korostettiin osassa puheenvuoroja. Todettiin Afrikan nuorison tulevaisuudella olevan vaikutuksia myös Euroopan tulevaisuudelle.

Myös muuttoliikeaiheiden tärkeyttä huippukokouksessa painotettiin, mutta näkemystä siitä, ettei huippukokouksesta tule muodostua pelkkää "muuttoliikehuippukokousta" tuettiin vahvasti. EU:n ja Afrikan kumppanuuden laajuutta painotettiin. Huomautettiin muuttoliikekompaktien edenneen monien maiden kanssa heikosti. Eräissä puheenvuoroissa painotettiin juurisyihin keskittymistä, YK:n muuttoliikekompaktia ja laillisia keinoja ja opiskelijavaihdon lisäämistä. Ilmaistiin myös osin varauksellinen suhtautuminen ehdotukseen EU-AU-muuttoliikedialogirakenteesta, ja epäiltiin sen johtavan päällekkäisyyksiin olemassa olevien prosessien (Valletta, Khartum, Rabat) kanssa.

Useassa puheenvuorossa peräänkuulutettiin konkreettisia tuloksia huippukokouksesta sekä Afrikan omistajuuden ja vastuunkannon tärkeyttä, erityisesti rauhassa ja turvallisuudessa, jota pidettiin keskeisenä aiheena huippukokouksessa. Nähtiin hyvänä ja konkreettisena esimerkkinä uudesta kumppanuudesta ja Afrikan omistajuudesta G5-asevoimat. Tulevaa Sahel-huippukokousta pidettiin tärkeänä tilaisuutena vahvistaa EU:n tuki joukoille. Samalla tulee varmistaa, että joukot noudattavat ihmisoikeuksia, mikä on myös ennakkoehto väestön tuen saamiseksi joukoille.

Muutamat jäsenmaat korostivat huippukokouksen seurannan ja sitä koskevien rakenteiden, ml. poliittisen tason rakenteiden tärkeyttä. Muistutettiin kumppanuudessa olevan kyse Kairossa v. 2010 alkaneesta prosessista, ei pelkistä huippukokouksista, painottaen yhteisen Afrikka-EU-strategian (JAES) säilyttämisen tärkeyttä.

Strateginen viestintä

Keskustelussa todettiin ulkosuhdehallinnon (EUH) niukat resurssit: Vuonna 2015 perustetussa StratCom East –tiimissä työskentelee 14 henkilöä, viime kesänä perustetuissa eteläiseen naapurustoon eli arabiankieliseen maailmaan keskittyvässä StratCom Southissa on neljä henkilöä ja Länsi-Balkan –tiimissä kaksi asiantuntijaa. Strategisen viestinnän edistäminen vaatii lisäresursseja; vedottiin jäsenmaihin, jotta ne hyväksyisivät Euroopan parlamentin EUH:lle esittämät lisävarat budjettiin ensi vuodelle, ml. 1,1 miljoonan euron lisämäärärahan StratCom East –tiimille. Lisäksi tarvitaan uusia sekondeerauksia varsinkin eteläisen ja Länsi-Balkanin tiimien vahvistamiseksi.

Globaalistrategiassa strateginen viestintä on määritelty prioriteetiksi; on mitoitettava resurssit tämän mukaan. Kaikki kolme strategisen viestinnän elementtiä (positiivinen EU-narratiivi, tuki riippumattomalle medialle ja disinformaation torjunta) ovat tärkeitä sekä kumppanimaissa että EU:n sisällä. Vihamielisen vaikuttamisen keinot jäsenmaiden sisällä ja naapurustossa ovat yhä

kehittyneempiä ulkopuolisten vaikuttajien toimesta. Jäsenmaiden demokraattisten instituutioiden uskottavuuden horjuttaminen on suuri uhka. East Task Force on tehnyt loistavaa työtä ja sen kokemuksia tulisi hyödyntää kahden muun tiimin kehittämisessä. Lisää resursseja tarvitaan kaikille kolmelle task force –tiimille. Korostettiin, että rahoitukseen ja henkilöstöresursseihin on löydettävä kestävä ratkaisu.

Jäsenmaiden painotukset itätiimin ja kahden uuden tiimin tarvitsemien lisäresurssien kiireellisyyden sekä disinformaation torjuntaan keskittymisen vs. positiivisen EU-narratiivin rakentamisen välillä vaihtelevat. Toisaalta tulee edistää positiivisia viestejä arvoistamme, toisaalta puolustettava itseämme disinformaatiota ja propagandaa vastaan. Asialla on sekä eurooppalainen että kansallinen puoli; siksi yhteistyön ja synergioiden lisääminen molemmilla tasoilla on tärkeää. EU:n sisäinen viestintä ja ulkoinen viestintä kolmansissa maissa pitää koordinoida. Jäsenmaiden ja EU:n ulkosuhdehallinnon on jaettava taakkaa. Mikään maa ei yksin omaa riittäviä voimavaroja estää informaatiovaikuttamista. EUH:n on koordinoitava toimintaa ja strateginen viestintä on huomioitava osana laajempaa kokonaisuutta mm terrorismintorjunnan ja hybridiuhkiin varautumisen yhteydessä. Eräissä puheenvuoroissa todettiin, että tarvitaan oma budjetti EU:n strategiselle viestinnälle.

Osassa puheenvuoroja korostettiin, että viestintäresursseja on EU-instituutioissa voitava allokoida joustavammin tarpeiden mukaan. EU:n on kyettävä hyödyntämään big dataa ja muita uusia teknologiaresursseja. Naton osaamiskeskusten ja Helsingin hybridiosaamiskeskuksen hyödyntäminen EU:n työssä on tärkeää. Disinformaatiokampanjat ovat osa laajempaa hybridivaikuttamista EU:n ja naapuriemme heikentämiseksi. Siksi EU:n strategista viestintää tulee suunnitella ja toteuttaa osana laajempaa hybridiuhkien torjumistyötä; Helsingin eurooppalainen hybridiosaamiskeskus tarjoaa arvokasta apua tässä.

EU:n resilienssiä hybridiuhkia vastaan on vahvistettava, strateginen viestintä on tärkeä osa tätä toimintaa. Paljon on jo saavutettu itäisten kumppanimaiden tukemisessa. Nostettiin myös esille tarve neuvoston työryhmä strategista viestintää varten. EU:n viestinnän on tavoitettava naapurimaiden kansalaiset. Kaikille naapuruston maille tarvitaan omat EU-viestinnän strategiansa ja viestintää tulee tehdä enemmän paikallisilla kielillä. Disinformaation torjuntaan on panostettava enemmän; geopoliittiset paineet kasvavat. Komission puheenjohtaja Junckerin viesti laajentumisesta Länsi-Balkanilla korostaa paremman poliittisen viestinnän tärkeyttä, kun odotukset alueella jälleen kasvavat.

Eräissä puheenvuoroissa todettiin, että valeuutisiin ja muuhun informaatiovaikuttamiseen puuttuminen on tärkeä osa strategista viestintää, mutta myös positiivinen EU-viestintä on huomioitava. Länsi-Balkanilla on yhteensä käytettävissä tähän työhön noin 10 miljoonaa euroa EU-varoja ja alueella hyödynnetään aktiivisesti myös sosiaalista mediaa nuorison tavoittamiseksi. Jäsenmaiden korkean tason vierailut ovat tärkeä tapa tehdä viestintää.

Turvallisuus ja puolustus; yhteislounas

Ulko- ja puolustusministereiden yhteislounas järjestettiin pysyvän rakenteellisen yhteistyön (PRY) allekirjoitusseremonian jälkeen. Läsnä olivat myös komission varapuheenjohtaja Jyrki Katainen sekä teollisuus- ja sisämarkkinakomissaari Elżbieta Bieńkowska. Jäsenmaat pitivät lounaalla lähinnä lyhyitä juhlapuheita, joissa korostui PRY-ilmoituksen allekirjoituksen historiallinen merkitys. Todettiin PRY:n tuovan unioniin uuden turvallisuuden ja puolustuksen kulttuurin. Korkea edustaja Mogherini sekä Saksan ja Ranskan johdolla muodostettu jäsenmaiden ydinryhmä saivat tunnustusta. Laajalti todettiin, että vaikka yksi virstanpylväs on saavutettu, on työtä jatkettava. Tärkeä seuraava askel on PRY-projektien määrittely.

Monessa puheenvuorossa alleviivattiin EU:n ja Naton yhteistyön merkitystä ja täydentävyyttä. Tässä yhteydessä viitattiin erityisesti rajat ylittävien sotilaskuljetusten helpottamiseen. Moni jäsenmaa nosti esiin myös siviilikriisinhallinnan merkityksen osana laajempaa yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kokonaisuutta.

PRY:n ja puolustusrahaston yhteyttä painotettiin. Puheenjohtajamaa Viro sai kiitosta työstään Euroopan puolustusteollista kehittämisohjelmaa koskevan neuvoston kannan muodostamiseksi. Osa jäsenmaista toi esiin jo tuttuja kantojaan puolustusteolliseen kehittämisohjelmaan liittyen (esim. pk-yritysten asema, maantieteellinen kattavuus, kolmansien maiden asema). Pohdittiin tarvetta myös puolustus- ja valtiovarainministerien yhteiskokoukselle: asiantuntijatasolla tällaisia on jo järjestetty.

Turvallisuus ja puolustus; yhteisistunto

Lyhyessä virallisessa yhteistunnossa hyväksyttiin turvallisuutta ja puolustusta koskevat neuvoston päätelmät. Jäsenmaat eivät käyttäneet puheenvuoroja.

Suomen edustajat
UMI Soini ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	Afrikka, itäinen kumppanuus, YTPP, YUTP, viestintä
Hoitaa	**PLM, UM, VNK**
Tiedoksi	EUE, LVM, OKM, OM, PE, SM, TEM, TPK, TULLI, VM, YM